

บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนอย่างไร What is the role of parents in school ?

พระครูสุจิตธรรมสุนทร ธมมจาโร (สมจิต เนียมหอม)^๗

บทคัดย่อ

ผู้ปกครองได้ตัดสินใจส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในโรงเรียน แสดงว่าผู้ปกครองได้คิดดีแล้ว หรือตัดสินใจถูกต้องแล้ว ว่าโรงเรียนนั้น ๆ ได้ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจของตัวผู้ปกครองเป็นอย่างดี วิธีการตัดสินใจด้วยการมีส่วนร่วม ด้วยการริเริ่ม ด้วยกระบวนการเลือกทางใดทางหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือก การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้การเลือกทางปฏิบัติทางใดทางหนึ่งนั้นหมายถึงเมื่อเลือกแล้วต้องให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ จะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กรก็ตามต้องมีความสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นวิธีหนึ่งที่ประเมินพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การที่มุ่งเน้นการประเมิน วิสัยทัศน์ การวางแผนงาน การแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์

คำสำคัญ บทบาท, หน้าที่, ผู้ปกครอง, โรงเรียน

Abstract:

By the time that parents have decided to take their children to school, it shows they have considered or rightly determined that the school passes the norm in their mind.

There are several choices that they can choose to operate and the choice can led them to their goals; the decision to participate, the decision to initiate, the decision to select the one from several options. When they have selected that choice, it means the choice must be the maximum benefit. To participate in the operation, whether the family level, school level, community level, enterprise level must have unity. To participate in the evaluation is one way to evaluate the behavior of personnel who works in the organization that focuses on the assessment, vision, planning, and Problem solving strategy.

Keyword: role, duty, parent, school

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของไทยนับว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งแต่ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของความสอดคล้องระหว่างการจัดการศึกษากับความต้องการตามความเป็นจริงและวิถีชีวิตของคนในสังคมเท่าที่ควรจะเป็นจุดใหญ่ของปัญหาการศึกษาไทยคือการศึกษาที่ไม่สามารถเตรียมคนในสังคมให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัยในหลาย ๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งกระทบต่อสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการท้าววิจัยของ วิทยากร เชียงกุล, (๒๕๕๕) จะเห็น

^๗ นิสิตปริญญาเอก พุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ได้จากผลการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการที่ผ่านมา พบว่า การศึกษานั้นไม่สอดคล้องกับชีวิตและสังคมทำให้เด็กไทยไม่เกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์มุ่งเน้นเพียงแต่ท่องจำตามตำราเท่านั้นจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการทบทวนบทบาทของการจัดระบบการศึกษาใหม่สอดคล้องกับสถานะของโลกปัจจุบัน ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช.๒๕๕๐. เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๘๗ ก (๒๕๕๐.) มาตรา ๘๐ (๔) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษาด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ครอบครัวผู้ปกครอง องค์กรทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

จากกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ (๒๕๕๐)จึงกำหนดให้มีกฎหมายทางการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นต้นไป จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒(๒๕๔๒) นำมาสู่การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งได้กำหนดปรัชญาและทิศทางการจัดการศึกษาที่ต้องการเห็นความร่วมมือมีส่วนร่วมทุกส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างสูงสุด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนและทุกฝ่ายต้อง ร่วมมือกันสนับสนุนทั้งบุคคลและงบประมาณตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับหัวใจสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การบริหารจัดการตามความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครองและชุมชนที่เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาโดยตรง จึงต้องมีหน้าที่ร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมประเมิน โดยมุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนผู้ปกครองและชุมชนให้มากที่สุดนอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมดังที่ปรากฏในมาตรา ๒๔ (๖) ที่ระบุไว้ว่าการจัดการเรียนรู้อาจเกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

การที่ผู้ปกครองจะส่งลูกหรือเด็กนักเรียนเข้าโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งนั้นผู้ปกครองอาจจะคิดแล้วคิดอีกในการที่จะนำลูกไปเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ เพราะว่าผู้ปกครองถือได้ว่าเป็นครูคนแรกของตัวเด็กนักเรียนจึงต้องการให้ลูกได้เข้ารับการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโรงเรียนนั้นก็ต้องถูกใจผู้ปกครองด้วยแค่การเริ่มต้นแบบนี้ก็ถือได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนได้ช่วยทางโรงเรียนแล้วพอนักเรียนเข้าไปเรียนหนังสือแล้วผู้ปกครองยังช่วยทางโรงเรียนอีกมากมาย เช่น ทางโรงเรียนจัดกิจกรรมกีฬา ก็หาระดับโรงเรียนด้วยตัวเอง หรือโครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนผู้ปกครองก็มีส่วนร่วมอย่างมาก เข้าค่ายอบรมพุทธบุตร เข้าค่ายลูกเสือผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมได้ทั้งหมด และทางโรงเรียนเองยังเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมเป็นผู้บริหารกิจการโรงเรียนในด้านต่าง ๆ และถือได้ว่าผู้ปกครองได้เริ่มมีบทบาทกับโรงเรียนในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมากมาย ยังเป็นการช่วยเหลือผู้บริหารของโรงเรียน และคณะครูอีกด้วยมีผู้ที่กล่าวเอาไว้ดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วม

ชูชาติ พ่วงจิตต์.(๒๕๕๐.) แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ชนิด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม

หรือประโยชน์ส่วนบุคคล และ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บาร์นาร์ด (Barnard, ๑๙๓๘) ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ๑.๑ ริเริ่มตัดสินใจ หมายถึงกระบวนการเลือกทางใดทางเลือกหนึ่ง จากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือ ประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์การ การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญ และเกี่ยวข้องกับ หน้าที่การบริหาร หรือการจัดการเกือบทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม การตัดสินใจได้มีการศึกษามานาน ความหมายของการตัดสินใจ นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน เทคนิคในการที่จะพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ ให้เหลือทางเลือกเดียว จากหนังสือ The Accidental Leader โดยฮาร์วีย์ รอบบินส์ และไมเคิล ฟินเลย์ ๒. ดำเนินการตัดสินใจ คือ รู้จักในแง่ของ การตัดสินใจเป็นเอกฉันท์ วิธีนี้มีลักษณะของการขอข้อมูล และความคิดเห็นจากทุกคน แล้วทำให้ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน เมื่อบรรลุถึงการตัดสินใจที่เป็นเอกฉันท์แล้ว ทุกคนก็ยังคุยกันได้ ซึ่งจัดว่าดี แต่การจะได้รับความเห็นพ้องเป็นเอกฉันท์นั้น ต้องแลกมาด้วยความเห็นของทุกคนผนวกด้วยความเห็นคัดค้านทั้งหมด ซึ่งตามธรรมดาแล้ว ความเห็นเป็นเอกฉันท์มักจะมีการประนีประนอมผ่อนปรนอย่างมหาศาล และท้ายสุดก็จะให้ผลลัพธ์ในระดับดีปานกลางเท่านั้นสมคิด บางโม. (๒๕๔๘) ๓. ตัดสินใจปฏิบัติการ คือ การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ การตัดสินใจนี้อาจเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งหลายอย่าง เพื่อความสำเร็จตรงตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ในทางปฏิบัติการตัดสินใจมักเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ยุ่ยาก สลับซับซ้อน และมีวิธีการแก้ปัญหาให้วินิจัย มากกว่าหนึ่งทางเสมอ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้วินิจัยปัญหาว่าจะเลือกสั่งการปฏิบัติโดยวิธีใด จึงจะบรรลุเป้าหมายอย่างดีที่สุดและบังเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์การนั้น

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ คือ ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา วางแผนและดำเนินการตามแผนในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการดำเนินการประเมินผล โดยทุกขั้นตอนดังกล่าว สมาชิกชุมชนเข้าร่วมด้วย อันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาตนเอง ในการทำงานพัฒนา

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๒) .การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดหลักให้ผู้เรียนช่วยกันเรียนรู้โดยพึ่งพากัน มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดใช้ทักษะทางสังคมในการทำงานร่วมกันมีการวิเคราะห์กระบวนการทำงานกลุ่มและมีการตรวจสอบผลการเรียนรู้เป็นรายบุคคลวิภีพีเตีย ได้ให้ความหมายของ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือ โดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตนและส่วนรวมเพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งตรงข้ามกับการเรียนที่เน้นการแข่งขันและการเรียนตามลำพัง

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ ได้ให้แนวทางการประเมินผล คือ

เป็นแนวทางหรือวิธีการหนึ่งในการประเมินพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การที่มุ่งเน้นการประเมินการวัดและวิเคราะห์ผลของพนักงานในเรื่องทักษะ ความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคลากรในองค์การ โดยเน้นไปที่การวิเคราะห์หาพฤติกรรมด้านการบริหารจัดการ (Managerial Behavior) เช่น วิสัยทัศน์ การวางแผนงาน การแก้ไขปัญหาตัดสินใจความคิดเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น มากกว่าพฤติกรรม ที่

เกี่ยวกับงานเฉพาะด้าน (Technical Behavior) เช่น ทักษะการขาย ทักษะการผลิต ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการติดตามหนี้ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการนำแนวคิดศูนย์ประเมินมาใช้ในองค์กรนั้นผู้บริหารหลายคนยังเข้าใจเพียงแต่ว่าแนวคิดดังกล่าวนี้นำมาใช้ในการสรรหาคัดเลือกพนักงานใหม่ในระดับบริหาร ที่จะเข้ามาทำงานในองค์กรเท่านั้น แท้จริงแล้ว แนวคิดดังกล่าวนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาบุคลากรในองค์กรได้อีกด้วย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือ ในการวิเคราะห์หาจุดแข็งและจุดอ่อนของพนักงานในปัจจุบันอันนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล (Individual Development Plan) ต่อไป รวมถึงการนำไปใช้เพื่อประเมินศักยภาพของพนักงานว่ามีความพร้อมที่จะเลื่อนตำแหน่งงานหรือโอนย้ายงานไปทำงานด้านอื่นๆเพื่อเพิ่มทักษะการทำงานที่หลากหลายด้าน (Multi-Skills) นอกจากนี้แนวคิดศูนย์ประเมินยังถูกนำมาใช้ในการสรรหาคัดเลือกบุคลากรจากภายในที่จะเป็นพนักงานดาวเด่นหรือองค์กรหลายแห่งเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า Talented People ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะถูกเตรียมความพร้อมให้เป็นผู้สืบทอดตำแหน่งงานในระดับบริหาร ที่เรียกว่า Successor ขององค์กรต่อไป

ขอเสนอ ๑๐ ขั้นตอนหลัก ในการนำแนวคิดศูนย์ประเมินมาใช้ในองค์กร ดังนี้

๑. การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน คณะกรรมการประเมินควรจะเป็นผู้บริหารระดับสูงสุดที่มีอำนาจในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายการดำเนินงานของหน่วยงาน ซึ่งคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดหลักการของการนำแนวคิดศูนย์ประเมินมาใช้ในองค์กร เช่น วัตถุประสงค์ของการประเมิน กลุ่มเป้าหมายของผู้เข้าศูนย์ประเมิน วิธีการประเมินผลการประเมิน และการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้ถูกประเมิน เป็นต้น

๒. การกำหนดสถานที่ เป็นหน้าที่ขององค์กรที่จะต้องกำหนดสถานที่ที่จะประเมินบุคลากรด้วยแนวคิดศูนย์ประเมิน องค์กรสามารถจัดศูนย์ประเมินภายในหรือภายนอกองค์กรได้ ทั้งนี้สถานที่ จะต้องสะดวกต่อการเดินทาง อีกทั้งควรจะเป็นสถานที่ที่ถูกจัดขึ้นอย่างเป็นส่วนตัว เงียบพอที่จะทำให้ผู้ถูกประเมินมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ถูกจัดไว้พบว่าองค์กรหลายแห่งได้ใช้สถานที่ภายนอกองค์กรเป็นโรงแรม หรือรีสอร์ทเพื่อจะทำให้ผู้เข้าร่วมศูนย์ประเมินมีความเป็นส่วนตัวและความพร้อมที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน

๓. การคัดเลือกที่ปรึกษา เนื่องจากแนวคิดศูนย์ประเมินนั้นจำเป็นต้องมีการผู้ประเมินที่มีความเป็นมืออาชีพ มีความรู้ และมีความเข้าใจถึงหลักจริยธรรมของการใช้ศูนย์ประเมิน การคัดสรรที่ปรึกษาภายนอกองค์กรจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่องค์กรหลาย ๆ แห่งได้นำมาใช้ ที่ปรึกษาภายนอกจะต้องเข้าใจถึงแนวคิด หลักการ วิธีการวัดและประเมินผู้เข้าร่วมศูนย์ประเมิน มีการค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับ ศูนย์ประเมิน พร้อมทั้งต้องสามารถบูรณาการแนวคิดศูนย์ประเมินกับแนวทางการบริหารและพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรได้

๔. การวิเคราะห์งาน การวิเคราะห์งานเน้นการกำหนดกิจกรรมที่ต้องทำ รวมทั้งเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของกิจกรรมที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งงานนอกจากนี้การวิเคราะห์งานยังทำให้องค์กรทราบถึงความสามารถที่จำเป็นของ ตำแหน่งงานด้วยเช่นกัน ทั้งนี้การวิเคราะห์งานเป็นกระบวนการที่สำคัญอันนำไปสู่การกำหนดความสามารถที่ต้องการประเมินจากตำแหน่งงาน พบว่าบ่อยครั้งที่องค์กรหลายแห่งละเลยหรือไม่สนใจขั้นตอนการวิเคราะห์งาน เนื่องจากต้องใช้เวลาในการศึกษาและวิเคราะห์งานแต่ละงาน ดังนั้นแนวทางการแก้ไขก็คือ องค์กรมักจะว่าจ้างที่ปรึกษาจากภายนอกเข้ามาช่วยวิเคราะห์งานของตำแหน่งงานที่ต้องการได้

๕. การกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน ผลลัพธ์จากการวิเคราะห์งานนั้นก็คือการกำหนดคุณลักษณะหรือคุณสมบัติพิเศษที่ต้องการประเมินจากผู้เข้าร่วมศูนย์ประเมิน เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของ

บุคคลที่แตกต่างกันไป พบว่าคุณลักษณะที่ต้องการประเมินจะต้องเป็นพฤติกรรมที่คงที่สามารถสังเกต เห็น และวัดได้ และสามารถวิเคราะห์และตีค่าคะแนนออกมาได้ด้วยเช่นกัน เพื่อนำไปใช้กำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้ถูกประเมินแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน

๖. การพัฒนาหรือซื้อสถานการณ์จำลอง องค์การจะต้องเลือกว่าจะพัฒนา หรือ สั่งซื้อเหตุการณ์จำลอง จากที่ปรึกษาภายนอก พบว่าสถานการณ์ที่เลือกเข้ามาใช้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมศูนย์ประเมิน ช่วยกัน วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลตามโจทย์ที่ได้รับนั้นสถานการณ์นั้นควรจะสะท้อนถึงสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของบริษัท หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการทำงานหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานหรือองค์การ

๗. กำหนดตารางการประเมิน เป็นตารางเวลาหรือกำหนดการที่จะเข้าร่วมศูนย์ประเมินซึ่งหมายรวมถึงตารางเวลาสำหรับการเรียนรู้หรือการอบรมในห้องเรียน และตารางเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ประเมิน ไม่ว่าจะเป็นการทำแบบฝึกหัด การแสดงบทบาทสมมติ การระดมสมอง เพื่ออภิปรายกรณีศึกษา ผู้ออกแบบโปรแกรมการประเมินจะต้องจัดสรรเวลาในการทำกิจกรรมโดยพิจารณาถึงความยากง่ายของกิจกรรมที่จะนำมาใช้ในศูนย์ประเมินด้วย

๘. การสื่อสารทำความเข้าใจ โปรแกรมศูนย์ประเมินจะต้องทำความเข้าใจกับผู้ถูกประเมินถึงวัตถุประสงค์การประเมิน โดยเฉพาะยิ่งองค์การเพิ่งจะเริ่มนำเครื่องมือนี้มาใช้ในองค์การ เพราะอาจทำให้ผู้ถูกประเมินเข้าใจผิดคิดว่าเครื่องมือนี้เป็นการลงโทษมากกว่าเป็นการให้คุณประโยชน์ดังนั้นองค์การจะต้องวางแผนการสื่อสารในทุกสื่อประชาสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นโบว์ชัวร์ วารสารบริษัทการประชุมการสื่อสารผ่านทางบอร์ดหรือจดหมายเวียนของบริษัท

๙. การสรรหาคัดเลือก และการฝึกอบรมผู้ประเมิน กระบวนการสรรหาคัดเลือกผู้ประเมินเป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเป็นระดับบริหารที่พนักงานเคารพและเป็นที่รักของพนักงานผู้ประเมินจึงเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพของผู้ถูกประเมิน ดังนั้นผู้ประเมินจึงไม่ควรเป็นบุคลากรในฝ่ายบุคคลเท่านั้น แต่ควรจะเป็นผู้จัดการหรือผู้บริหารที่มีอำนาจตัดสินใจ หรืออาจจะเป็นบุคคลคนเดียวกันที่อยู่ในคณะกรรมการศูนย์ประเมินก็ย่อมได้ ซึ่งผู้ประเมินทุกคนจะต้องได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจถึงแนวทาง ขั้นตอนการประเมินและการให้ข้อมูลป้อนกลับถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของผู้ถูกประเมิน

๑๐. การพัฒนากลยุทธ์การประเมินและการติดตามผล ขั้นตอนสุดท้ายถือได้ว่าเป็นขั้นตอนในการพิจารณาประสิทธิภาพของเครื่องมือศูนย์ประเมินที่ถูกนำมาใช้ในองค์การ การออกแบบโปรแกรมการประเมินและการติดตามผลนั้นจะต้องมีการจัดเตรียมแบบฟอร์มหรือเอกสารที่ใช้ในการบันทึกผลการประเมินพฤติกรรมของผู้ถูกประเมิน รวมถึงการติดตามความสามารของ ผู้ถูกประเมินภายหลังจากการเข้าร่วมศูนย์ประเมินแล้ว ซึ่งแบบฟอร์มการประเมินและการติดตามผลนั้นจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลที่ถูกบันทึกด้วยเช่นเดียวกัน

สรุปว่าศูนย์ประเมิน (Assessment Center) จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่องค์การหลาย ๆ แห่งนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคล ด้วยการกำหนดผู้ประเมินที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ว่าบุคคลที่เข้าร่วมศูนย์ประเมินมีจุดแข็งและจุดอ่อนในเรื่องใด ข้อมูลที่วิเคราะห์ได้นั้นผู้ประเมินจะต้องให้ข้อมูลป้อนกลับผลการประเมินแก่ผู้เข้าร่วมศูนย์ประเมิน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้รับรู้และหาแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงความสามารถของตนเองให้ดีขึ้นตามที่ต้องการต้องการ

สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (๒๕๔๗.) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนแบ่งได้ออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะการมีส่วนร่วม จากความเกี่ยวข้องทางด้าน

เหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิหน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่การคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติ และการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำสนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ เสน่ห์ จามริก. (๒๕๕๐)การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น ๕ ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาของปัญหาร่วม ในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหาร่วมในการดำเนินงานตามแผนและร่วมในการประเมินผลวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดผลสำเร็จ และหมายถึงการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากการคิดจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการนำให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนนั้นด้วย ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมในกิจกรรม โดยการให้โอกาสสมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียน รวมถึงได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อม จากการจัดการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และทิศทางในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้การสนับสนุนทั้งด้านกำลังความคิด กำลังกาย กำลังใจ และกำลังทรัพย์ พร้อมทั้งร่วมกำกับติดตามตรวจสอบและประเมินผล เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและนำไปใช้อธิบายตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของโรงเรียนด้านมีส่วนร่วมดำเนินการต่าง ๆ ในส่วนที่เป็นกิจกรรมนั้นด้วย

เขาวนุช ทานาม. (๒๕๔๕) การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีนผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนผู้ปกครองมีความต้องการอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการจัดหลักสูตรตามปกติในโรงเรียน และด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้ปกครองมีความต้องการระดับปานกลาง และผู้ปกครองที่มีอาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยแตกต่างกัน แต่ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกัน

สุรียพร วินิชบุตร. (๒๕๔๖) ได้ศึกษารูปแบบและความต้องการในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครองในจังหวัดลพบุรี พบว่าการมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบร่วมปฏิบัติระดับความต้องการในการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีความแตกต่างกัน กลุ่มที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความต้องการในการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .๐๕ ระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่างกันมีความต้องการในการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ ด้านบริหาร งบประมาณ ด้านการบริหารทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ธงชัย สันติวงษ์.(๒๕๖๔) ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ ๓ ด้าน คือ เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ ภารกิจที่ต้องทำงานบริหารจัดการ การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

จันทรานี สงวนนาม.(๒๕๔๕) ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา กล่าวถึงการบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเอาใจใส่ ดูแลรักษา และตกแต่งซ่อมแซมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า สร้างเสริม บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่สะอาดสดชื่น ร่มรื่น สวยงาม แก่บุคลากรทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ขอบข่ายของการบริหารงานอาคารสถานที่ที่สำคัญได้แก่ การจัดสร้าง อาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษา การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ เป็นต้น

อุทัย บุญประเสริฐ.(๒๕๔๕) ได้วิเคราะห์ถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ ในการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ในประเทศไทย ปัจจุบันนั้นพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การดำเนินงานตามนัยดังกล่าวจะเป็นการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน โดยมุ่งหวังให้เป็นการเพิ่มประสิทธิผล และประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสถานศึกษา ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียนตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด

การบริหารงานทั่วไปเป็นงานด้านหนึ่งทีถือว่างานที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในโรงเรียนมีการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปยังคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน ครูบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีการสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน วิชาการและบริหารทั่วทั้งโรงเรียนทั้งที่อยู่ในระดับเดียวกัน ระดับเหนือกว่าและต่อยกว่า มีการสร้างเครือข่ายกับวัดส่วนราชการอื่น ๆ เอกชน และสถานประกอบการเพื่อพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการบริหารและประสบการณ์ทางวิชาการ มีการบันทึกข้อมูลในโปรแกรมฐานข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์ มีการพัฒนาข้อมูลด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนมาวิเคราะห์และนำผลของการวิเคราะห์ไปใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนมีการวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบมากขึ้น ให้ความสนใจต่อการนำไปปฏิบัติ มีการติดตามประเมินผล รายงานผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงงานและปรับปรุงผลการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเป็นระยะโรงเรียนส่วนใหญ่มีการพัฒนาธรรมนูญโรงเรียนและปฏิบัติให้เป็นตามธรรมนูญโรงเรียน มีการพัฒนาอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะจากวัดชุมชน และผู้ปกครอง ได้พัฒนากิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียน กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม พัฒนาสุขภาพร่างกาย และการละเล่น เป็นต้น มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับการเงินและการบริหารงานบุคคลอย่างเคร่งครัด มีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารใช้กฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา และกฎหมายเกี่ยวกับระเบียบข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา สภาวิชาชีพครู

นพพงษ์ บุญจิตราดุล.(๒๕๒๕) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับขอบข่ายของงานธุรการที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติ ซึ่งต่างก็เกี่ยวพันกับงานวิชาการซึ่งกันและกันไว้ดังนี้ งานธุรการโรงเรียน ที่ต้องทำคือ การจัดการโรงเรียน ได้แก่ การกำหนดเกี่ยวกับการสอนการเรียน และการทำงาน งานเกี่ยวกับกิจการนักเรียน ได้แก่ บริการข่าวสารเวลาเรียนของนักเรียนรายงานถึงผู้ปกครองระเบียบวินัยของโรงเรียน งานที่เกี่ยวกับครูคนงาน และภารโรงต่าง ๆ งานที่เกี่ยวกับหลักสูตรแบบเรียนและอุปกรณ์ กิจกรรมต่าง ๆ งานธุรการต่างได้แก่ งานสารบรรณเกี่ยวข้องกับหนังสือ งานงบประมาณการเงิน พัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ การทำสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการบริหารโรงเรียน ได้แก่วารสาร ประกาศ ทะเบียนครู สมุดลงเวลาทำการ บัญชีจำนวนนักเรียน หลักฐานต่าง ๆ ขอชั่วคราว หมวดค่าจ้างตอบแทน หมวดค่าใช้สอย หมวดค่าสาธารณูปโภค หมวดค่าวัสดุ หมวดค่าครุภัณฑ์ หมวดค่าที่ดินและสิ่งของก่อสร้าง หมวดเงินอุดหนุน หมวดค่ารายจ่ายอื่น ๆ

บทสรุป

การที่ผู้ปกครองได้ตัดสินใจส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในโรงเรียนนั้น ๆ แล้วแสดงว่าผู้ปกครองได้คิดดีแล้วหรือว่าตัดสินใจถูกต้องแล้ว ว่าโรงเรียนนั้น ๆ ได้ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจของตัวผู้ปกครองเป็นอย่างดีแล้ว เมื่อลูกหลานของผู้ปกครองเข้าไปเรียนโรงเรียนนั้น ๆ แล้ว ผู้ปกครองก็ได้แสดงความร่วมมือหรือให้ความช่วยเหลือทางโรงเรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คือ การริเริ่มตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือกทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินดีแล้วว่าเป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การไม่ว่าการวางแผน การจัดการองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การประสานงาน และการควบคุม การดำเนินการตัดสินใจก็เช่นกัน คือ รู้จักในแง่ของการตัดสินใจเป็นเอกฉันท์วิธีนี้มีลักษณะของการขอข้อมูลและความคิดเห็นจากทุกคน และมีการตัดสินใจปฏิบัติการ คือ การตัดสินใจเลือกทางปฏิบัติซึ่งมีหลายทางเป็นแนวปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่วางไว้การเลือกทางปฏิบัติทางใดทางหนึ่งนั้นหมายถึงเมื่อเลือกแล้วต้องให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่องค์การนั้น ๆ

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะเป็นระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับองค์กร ก็ตามต้องมีความสามัคคีกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทุก ๆ ด้านจึงเป็นที่มาของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของแต่ละระดับจะเป็นระดับใดก็ตามอันเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ได้พัฒนาตนเอง ในการพัฒนางานวิจัย

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง เป็นวิธีหนึ่งที่ประเมินพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การที่มุ่งเน้นการประเมิน เช่น วิสัยทัศน์ การวางแผนงาน การแก้ไขปัญหาเชิงกลยุทธ์ เป็นต้น

บรรณานุกรม

ชนิษฐา กาญจนสินนท์, (๒๕๓๖) โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท, (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

จันทรานี สงวนนาม. (๒๕๔๕) ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุ๊คพอยท์.

- ชูชาติ พ่วงจิตต์. (๒๕๔๐). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ บัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (๒๕๒๔). องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๔๓. กรุงเทพมหานคร : สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย. นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๒๕.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. (๒๕๔๒). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๒. (๒๕๔๒).
- ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช. ๒๕๕๐. เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐.
- วิทยากร เชียงกุล. (๒๕๕๐). วิจัยเสนอสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี. ๒๕๔๕. สถานะการศึกษาไทย การแก้ปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบองค์รวม กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- เยาวนุช ทานาม. (๒๕๔๕). การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียนสอนภาษาจีน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (๒๕๔๗) การศึกษาทางเลือกของชุมชน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรีย์พร วิเศษบุตร. (๒๕๔๖) รูปแบบและความต้องการในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง ชุมชน จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เสน่ห์ จามริก. (๒๕๕๐) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : โสภณพานิชย์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (๒๕๒๕) หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ ผู้อำนวยการสำนักวิจัย และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์บริษัทไทยสกลีส พลัส จำกัด
- อุทัย บุญประเสริฐ. (๒๕๔๕)
- การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ขนิษฐา กาญจนสินนท์, โครงสร้างและการเข้าถึงเครือข่ายเศรษฐกิจนอกระบบในชนบท, (วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนาศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๖)
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ๒๕๔๒.